

	СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
	«ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»

Рівень вищої освіти	<i>другий (магістерський)</i>
Освітньо-професійна програма	<i>Економіка соціального забезпечення</i>
Факультет	<i>Економічний</i>
Кафедра	<i>Економіки та фінансів</i>
Семестр	<i>1</i>
Кількість кредитів	<i>4</i>
Мова викладання	<i>українська</i>

Викладач	<i>к.е.н., доц. Коваль Лариса Антонівна</i>
Контактна інформація	<i>lara.kv@ukr.net</i>

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	<p>Затяжний трансформаційний період економіки України, обтяжений військовими подіями, загострив проблеми соціальної напруженості та інтенсивності наростання соціальних ризиків. Так, для України характерні загрозливі тенденції демографічної ситуації (старіння населення), зниження рівня життя та зростання масштабів бідності. Триваюча економічна криза супроводжується втратою робочих місць, економічним занепадом багатьох підприємств, непомірно низьким рівнем оплати праці у майже половини працюючого населення. У зв'язку з цим соціальне забезпечення та захист населення набуває особливої значущості. Соціальне забезпечення сприяє захисту від негативних наслідків соціальних ризиків та передбачає формування компенсаційних механізмів, що дозволяє мінімізувати втрати (та збитки) від їх настання. З економічної точки зору, соціальне забезпечення є відносинами щодо перерозподілу національного доходу з метою забезпечення встановлених соціальних стандартів життя для кожної людини в умовах дії соціальних ризиків. Дисципліна «Економіка та організація соціального забезпечення» спрямована на вивчення економічних аспектів соціального забезпечення, а саме механізмів формування джерел фінансування основних форм та видів соціального забезпечення, визначення грошових виплат з соціального забезпечення для окремих верств населення</p>
Мета та цілі	<p>Головною метою даної дисципліни є формування системи теоретичних і прикладних знань про економічні аспекти та механізми формування системи соціального забезпечення в Україні.</p> <p>Завдання дисципліни:</p> <ul style="list-style-type: none"> • надання знань про концептуальні засади системи соціального забезпечення, механізми реалізації соціального забезпечення, економічні процеси, що

	<p>пов'язані з формуванням й функціонуванням сфери соціального забезпечення та її основних елементів;</p> <ul style="list-style-type: none"> • забезпечення вміння орієнтуватися у законодавстві України, що регламентує правові аспекти соціального забезпечення; • формування навичок і вмінь самостійно використовувати методи та засоби визначення розміру грошових виплат по окремим видам соціального забезпечення; • формування навичок і вмінь вирішення складних спеціалізованих завдань щодо формування та використання коштів на соціальне забезпечення; • формування навичок професійної комунікації й аргументованого дискутування з питань економічної доцільності окремих форм та видів соціального забезпечення, пояснення змісту відповідної проблематики в колі фахівців та нефаківців; • забезпечення вміння узагальнювати та деталізувати окремі факти, явища, механізми, тенденції у розвитку сфери соціального забезпечення; • вивчення шляхів і методів наукового розв'язку практичних завдань регулювання економічних відносин у сфері соціального забезпечення.
<p>Результати навчання</p>	<p>Результатом навчання за дисципліною є набуття здобувачами освіти, відповідно загальних та спеціальних компетентностей, програмних результатів навчання:</p> <p>Проектувати теоретичну модель роботи з об'єктами соціального забезпечення в рамках соціальних служб, організацій, установ.</p> <p>ПРН 5. Проектувати теоретичну модель роботи з об'єктами соціального забезпечення в рамках соціальних служб, організацій, установ.</p> <p>ПРН 9. Організовувати спільну діяльність фахівців різних галузей і непрофесіоналів, здійснювати їх підготовку до виконання завдань соціальної допомоги.</p> <p>ПРН 12. Виявляти потреби різних верств населення та розробляти відповідні програми соціального захисту щодо їх вирішення.</p> <p>ПРН 13. Аналізувати ефективність реалізації соціально-економічної підтримки населення та здійснювати відповідну корекцію в межах напрямку діяльності.</p> <p>ПРН 15. Визначати можливості конституційного та правового регулювання суспільних відносин, забезпечувати оптимальні моделі соціально-правового супроводу орієнтованих на загальнолюдські цінності.</p> <p>ПРН 16. Розробляти програми навчання та обміну досвідом в системі соціального захисту населення.</p> <p>ПРН 18. Розробляти та апробувати соціальні проекти і технології.</p> <p>ПРН 19. Застосовувати теоретичні знання та практичні навички для вирішення актуальних економічних проблем у сфері соціального забезпечення, розробки, адаптації та впровадження соціальних програм і проєктів з урахуванням регіональних соціально-економічних потреб та особливостей</p>
<p>Soft skills</p>	<p>Під час вивчення дисципліни студент отримує можливість формувати та розвивати такі soft skills:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Критичне мислення та аналіз даних: робота з великою кількістю інформації вимагає критичного мислення, здатності аналізувати дані, шукати закономірності та робити обґрунтовані висновки. – Рішення проблем: у процесі вивчення статистичних даних і

	<p>застосування їх до реальних соціально-економічних проблем, здобувачі стикаються з необхідністю прийняття рішень на основі отриманих даних.</p> <p>– Комунікаційні навички: важливою складовою роботи є вміння чітко та зрозуміло представляти результати аналізу. Це вимагає не лише письмової презентації даних у вигляді звітів або статей, але й усної комунікації для пояснення результатів статистичного дослідження.</p> <p>– Цифрова грамотність: оскільки економіка соціального забезпечення передбачає активне використання статистичних програм (зокрема, Excel), здобувачі розвивають навички роботи з сучасними цифровими інструментами..</p> <p>– Організаційні та навички тайм-менеджменту: здобувачі вчать організовувати свою роботу таким чином, щоб ефективно використовувати час, розставляти пріоритети і досягати результатів в умовах обмежених часових та ресурсних рамок.</p>
Пререквізити	Базові знання з курсів: «Соціальна економіка», «Соціальна політика», «Соціальне страхування».

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання	Кількість балів
Тема 1. Соціальне забезпечення як соціально-економічна категорія	<p>Зміст поняття «соціальне забезпечення». Функціональні ознаки соціального забезпечення. Соціальні ризики як підстава виникнення у особи права на соціальне забезпечення. Основні та додаткові ризики. Страхові та нестрахові ризики. Індивідуальні, професійні та публічні соціальні ризики: поняття, система і джерела фінансування. Малозабезпеченість як соціальний ризик: поняття, критерії, порядок підтвердження. Бідність, межа бідності, глибина бідності. Непрацездатність: поняття, види, причини, порядок підтвердження. Старість (пенсійний вік) як соціальний ризик. Тимчасова втрата працездатності: причини, порядок підтвердження. Загальне захворювання та каліцтво, не пов'язане з виконанням трудових обов'язків. Втрата працездатності внаслідок професійного захворювання та нещасного випадку на виробництві. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві. Інвалідність: поняття, причини, види. Групи інвалідності та порядок їх встановлення. Організація та проведення медико-соціальної експертизи. Безробіття, часткове безробіття: поняття, порядок підтвердження. Втрата годувальника: суб'єкти та умови правомірності визнання соціального ризику. Наявність неповнолітніх дітей як підстава для соціального забезпечення. Публічні соціальні ризики: втрата працездатності внаслідок Чорнобильської та інших</p>	<p>Експрес опитування</p> <p>Перевірка виконання практичного завдання</p>	6

	техногенних катастроф. Основні форми та види соціального забезпечення в Україні		
Тема 2. Рівень життя населення як індикатор потреби у соціальному забезпеченні	Основні засади теорії економіки добробуту. Поняття рівня і якості життя населення. Показники рівня життя населення. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт	Тести, перевірка виконання практичного завдання	6
Тема 3. Державне фінансування соціального забезпечення	Джерела фінансування соціального забезпечення. Бюджетне фінансування соціального забезпечення: функціональне призначення, склад видатків бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу, основи їхнього планування та фінансування; видатки бюджетів на соціальний захист). Фінансування сфери соціального захисту та соціального забезпечення за рахунок цільових позабюджетних фондів: видатки та надходження Пенсійного фонду України, управління коштами солідарної системи пенсійного страхування, джерела формування та напрямки використання коштів Фонду соціального страхування України та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.	Тести, перевірка виконання практичного завдання	6
Тема 4. Соціальне страхування як соціально-економічна категорія	Загальна характеристика соціального страхування. Економічна природа соціального страхування. Кошти та тарифи у соціальному страхуванні	Тести, перевірка виконання практичного завдання	6
Тема 5. Методологія реалізації основних видів державного соціального страхування	Пенсійне забезпечення (загальна характеристика пенсійного страхування; пенсійне страхування з економічної точки зору; цілі пенсійного страхування; визначення пенсій у солідарній системі державного пенсійного страхування; визначення пенсій у накопичувальній системі державного пенсійного страхування; диверсифікація пенсійного забезпечення). Соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності (загальна характеристика; види страхування; визначення матеріального забезпечення та грошових виплат за страхуванням з тимчасової втрати працездатності). Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Соціальне страхування на випадок безробіття (загальна характеристика на випадок безробіття; види страхування; визначення матеріального забезпечення та грошових виплат за страхуванням на випадок безробіття).	Тести, перевірка виконання практичного завдання	6

<p>Тема 6. Методологія реалізації основних видів недержавного соціального страхування</p>	<p>Необхідність та значення недержавного соціального страхування. Система та суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення. Недержавні пенсійні фонди та їх види. Пенсійні активи, їх склад та використання. Пенсійні схеми та пенсійні виплати в системі недержавного пенсійного забезпечення. Недержавне страхування від нещасного випадку на виробництві.</p>	<p>Тести, перевірка виконання практичного завдання.</p>	<p>6</p>
<p>Тема 7. Державні соціальні допомоги як форма соціального забезпечення вразливих верств населення</p>	<p>Поняття, ознаки та види державних соціальних допомог. Адресність соціальної допомоги. Особливості фінансування державних допомог. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям Зміст поняття «малозабезпеченість» та бідність. Визначення розміру соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям. Особливості призначення житлових субсидій</p>	<p>Тести, перевірка виконання практичного завдання</p>	<p>6</p>
<p>Тема 8. Соціальне забезпечення внутрішньо переміщених осіб (ВПО)</p>	<p>Основні напрямки соціального забезпечення та соціального захисту ВПО. Щомісячна адресна допомога ВПО. Виплати одноразової грошової допомоги.</p>	<p>Тести, перевірка виконання індивідуального завдання</p>	<p>6</p>
<p>Тема 9. Соціальне обслуговування</p>	<p>Поняття, ознаки та принципи соціального обслуговування. Форми та види соціального обслуговування. Соціально-побутова і соціально-трудова реабілітація, соціально-культурне та соціально-медичне обслуговування. Органи, які здійснюють соціальне обслуговування. Платне і безоплатне соціальне обслуговування. Джерела фінансування соціального обслуговування. Страхове соціальне обслуговування. Соціальні послуги безробітним: професійна підготовка або перепідготовка, підвищення кваліфікації та профорієнтація; пошук підходящої роботи та сприяння у працевлаштуванні; інформаційні та консультаційні послуги з працевлаштування. Соціальне обслуговування інвалідів: медична; соціальна; професійна реабілітація, транспортне обслуговування інвалідів, забезпечення інвалідів протезно-ортопедичними засобами. Санаторно-курортне обслуговування. Система нестрахового соціального обслуговування. Соціальні послуги територіальних центрів соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян. Соціальне обслуговування дітей-сиріт. Соціальне обслуговування вдома.</p>	<p>Тести, перевірка виконання індивідуального завдання</p>	<p>6</p>
<p>Тема 10, Соціальний</p>	<p>Соціальний захист ветеранів війни. Соціальний захист ветеранів праці. Соціальний захист</p>	<p>Тести, перевірка</p>	<p>6</p>

захист окремих категорій непрацевдатних громадян

ветеранів військової служби і ветеранів органів внутрішніх справ. Соціальна захищеність інвалідів в Україні

виконання практичного завдання.

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Основна:

1. Баранник Л. Б. Соціальний захист громадян : навчальний посібник. Вид. 2-ге, доповнене і перероблене. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2017. 246 с. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/2980/1/Баранник_41_Соціальний_захист_громадян_підруч.pdf
2. Гітіс Т. П., Смирнова І.І. Конспект лекцій з дисципліни «Економіка соціального забезпечення». Краматорськ: ДДМА, 2020. 64 с. URL: <http://moodle.dgma.donetsk.ua>
3. Кириленко О. П., Толуб'як В. С. Соціальне страхування : підруч. Тернопіль: Екон. думка ТНЕУ, 2016. 516 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/14756/1/Толуб'як.pdf>
4. Коваленко О.М., Мазник Л.В. Соціальна економіка: Конспект лекцій для студентів. К.:НУХТ, 2013. 170 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1896_88896922.pdf
5. Утвенко В. В. Система соціального забезпечення та соціальної підтримки: навч. посіб. Київ : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. 248 с. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/syst_soc_zab.pdf
6. Шевченко О. О. Соціальна економіка: навч. посібник для сам. вивчення дисципліни. Краматорськ: ДДМА, 2008. 60 с.

Додаткова

1. Балусева О. В. Формування державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб в умовах системних криз в Україні: моногр. Донецький державний університет управління. Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2018. 140 с. URL: <https://dsum.edu.ua/storage/documents/monografs/завантажити%20том%203.pdf>
2. Беленцова Ю. В. Соціальні стандарти як інструмент вирішення протиріч між соціальною і економічною ефективністю. Економіка промисловості. Донецьк. 2012. № 1-2 . С. 361-365.
4. Коваль Л.А. Зарубіжний досвід соціального захисту населення та перспективи його застосування в Україні. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Technology development: shaping modern thinking and scientific approaches» (м. Краків, Польща, 19-21 січня 2024 року). Рр. 48-51. URL: <https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2025/11/TECHNOLOGY-DEVELOPMENT-SHAPING-MODERN-THINKING-AND-SCIENTIFIC-APPROACHES.pdf>
5. Коваль Л.А. Особливості розвитку соціально - трудових відносин в сучасних умовах [Електронний ресурс]. Ефективна економіка, - Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет - 2015 - № 2. - Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua>
3. Коваль Л.А. Соціальні послуги служби зайнятості як чинник управління регіональним ринком праці. Вісник НУВГП, «Економіка»: збірник наукових праць – Рівне, 2012. - Випуск 1(57) - С.212-218.
6. Кривоконь Н.І. Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні: навчальний посібник. Чернігів: Чернігівський державний технологічний університет, 2012. 320 с. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/9712/2/ПРОБЛЕМИ%20СОЦІАЛЬНОЇ%20РОБОТИ%20ТА%20СОЦІАЛЬНОЇ%20ПОЛІТИКИ%20В%20УКРАЇНІ.pdf>
7. Ружевський М. М. Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України: монографія. К: ІКП ДСЗУ, 2013 . 318 с. URL: <http://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/Rugenskiy-2013.pdf>
8. Соціальна економіка та політика [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до

самостійної роботи студентів спеціальності 232 "Соціальне забезпечення" другого (магістерського) рівня / уклад. Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 34 с.

9. Соціальна економіка: Навч. посіб. / Кол. авт. О. О. Беляєв, М. І. Діба, В. І. Кириленко та ін. – К.: КНЕУ, 2005. – 196 с.

10. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін : посібник / А. О. Корнецький, М. А. Гончарова, В. Я. Назарук та ін. – Київ : ТОВ "ПІДПРИЄМСТВО "ВІ ЕН ЕЙ", 2017. – 188 с.

11. Соціальний захист населення України : навч. посіб. / авт. кол. : І. Ф. Гнибіденко, М. В. Кравченко, О. М. Коваль та ін. ; за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – Київ : Вид. НАДУ, 2010. – 212 с.

12. Степаненко Н. О., Степаненко В. О. Економіка добробуту : навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 156 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/11968/1/Економіка%20добробу%20навч.%20посібн.%20до%20самостійного%20вивчення%20.pdf>

13. Сторонянська І.З., Вікнянська А.О. Фінансовий механізм соціального страхування з тимчасової втрати працездатності : монографія. Львів : ДУ «ІРД імені М.І. Долішнього НАН України», 2014. 192 с. URL:<http://ird.gov.ua/irdp/p20140704.pdf>

14. Удотова Л. Ф. Соціальна статистика : підручник / Л. Ф. Удотова. – Київ : КНЕУ, 2002. – 376 с.

15. Чугунов І.Я., Насібова О. В. Фінанси пенсійного забезпечення : монографія . Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 248 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjExMzA=/22b518683498c0042c3c8e7d4f0c9695.pdf>

16. Шелест О. Л. Пенсійне забезпечення у системі соціального захисту населення. Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. Краматорськ: ДДМА. 2016. № 3 (39). С. 197-201

17. Про зайнятість населення : Закон України URL: <http://www.zakon4.rada.gov.ua>.

18. Про оплату праці : Закон України № 108/95-ВР від 24.03.1995 р. URL: <http://www.zakon4.rada.gov.ua>.

19. Про охорону праці : Закон України № 2694-ХІІ від 14.10.1992 р. URL: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.

20. Про професійний розвиток працівників : Закон України № 4312- VI від 12.01.2012 р. URL:<http://www.zakon4.rada.gov.ua>

21. Законодавство у сфері соціального захисту.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях та в Інтернеті. Якщо здобувачем вищої освіти були пропущені лекційні заняття, то проводиться усна співбесіда за відповідною темою. Практичні заняття необхідно відпрацьовувати та виконати індивідуальне завдання
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час виконання підсумкових контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів	
Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1 (теми 1-5)	30
Змістовий модуль 2 (теми 6-10)	30
Підсумковий контроль (теми 1-10)– іспит	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів		
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
74-81	C	
64-73	D	Зараховано
60-63	E	
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни